

המקורבים

בשבת אין לברור את העלון אלא על-מנת לקרוא ממנו מיד אפילו מעט!

כס"ד גליון עב' פרשת משפטים ה'תש"פ

גליון שבוועי להניכי הישיבות בני התורה המקורבים לאורו של רבינו"ק מוהר"ן מברסלב זיע"א

דבר העורך

מחשב מסלול מחדש

נקודה למחשבה

שלום לקוראי העלון הנכבדים!

בגליון שלפנינו נפתח במדור נקודה למחשבה עם הארה בעניין ההתחזקות לרגל סיום ימי השוכבי"ם; נעבור למאמר נפלא על הפרשה במדור פשט ופנימיות; לאחר מכן נכנס למדור ללכת עם תורה – ניצוצות אורה בהבנת תורת רבינו הקדוש – נמשיך עם תורה ה; במדור שער ברסלב נמשיך עם הסידרה הנפלאה בעניין 'השילוב בין דרך ברסלב לדרך ליטא, הילכו שניהם יהודיו? והשבוע: המשותף והשונה בין דרך ברסלב לדרך המוסר; נסיים עם מדור נקודה בפרשה ביאור בפרשה מאת הרב אליהו עמיה שליט"א.

בברכת חורף בריא גדוש עליה והצלחה, העורך

אני לא מרים ידיים!

נפתח במילתא דבדיחותא: אדם עצוב עמד על ראש גג בניין ותינה בקול 'אין לי כסף, אין לי אוכל ביגוד' וכו'. עבר שם ברסלב'ר אחד ואמר לו 'אחי, אין יאוש! אמר האיש על הגג 'מה, גם יאוש אין?!' וקפץ מהגג....

לא מפסיקים להילחם!

מוכא שהבעל-שם טוב אמר שהחסידות מלמדת שאם אדם עומד ח"ו עם סכין שעדיין הדם מטמף ממנה לפני השקיעה יעמוד מיד להתפלל וישלח תהלה דעתו שלא להתפלל מחמת שעשה מה שעשה רח"ל... וכמוכן שזה רק דוגמא לאחת ממצוות התורה וכל אחד ילמד מזה לשאר המצוות.

וכמוכן שצריך לעשות תשובה רבתי על כל הטא, אך צריך שזה יהיה מתוך לב נשבר ולא מתוך עצבות דיכאונת, מה שבדרך כלל קורה שהיצר-הרע מתלבש על האדם לאחר שהוא נכשל ו'כתלמיד חכם נדמה לו' ומחלישו הלאה בעבודת ה'. העצה לזה שהאדם יקבע לעצמו זמן שאו עומד מול בוראו ועושה תשובה, ולא שהיצר-הרע יקבע לו. הזמן הטוב ביותר עבור זה כמוכן הוא בהתבודדות.

מה הסוד בדבר. כיצד יכול אדם להחזיק בטוב ולא להרפות גם עם עובר עליו מה שעובר? אומרים לאדם להיות בשמחה כשהוא מרגיש שהכל לא הולך לו?

הבנת העניין נעוצה בתפיסת האדם את מצבו בעולם. העולם שלנו הוא עולם הניסיון, עולם המאבק. במלחמה-כמו-במלחמה יש נזקים בשני הצדדים אך השאלה הגדולה היא: מי ניצה-הכריע את המלחמה. רבינו מביא שמלחמת המחשבות הטובות מול השליליות באדם היא כמנהג המלכים לראות מלחמת שוורים וכדו'. שה' נהנה בכיכול לראות את האדם נלחם עבור כבודו ית'!

ה' יודע כי בני תמותה אנחנו קרוצי הומר, כך הוא ברא אותנו ומתוך מצב זה הוא רוצה שנמליך ונעבוד אותו. 'שבע יפול צדיק וקם' ביאר הגר"י הומנר וצ"ל שאנשים חושבים שכונת הפסוק היא שהצדיק למרות שהוא נופל – הוא קם, אך האמת היא שהוא נהיה צדיק בגלל שהוא קם! מתוך זה שהוא לא התייאש ושוב המשיך לעבוד את ה', מתוך זה הוא מגיע למעלת 'צדיק'!

והמרכבה למידת הצדיק הלא הוא יוסף הצדיק, מלמדים אותנו חז"ל שגם לו היתה בה' נפילה למרות כל השתדלותו לברוח מן החטא. יוסף לא התייאש והמשיך לשמור על קדושתו ובכך זכה להיות סמל הצדיק לנצח.

העצבות היא לא פתרון!

עלון 'המקורבים' ©

ליצירת קשר, לתרומות, להנצחת שם, לקבלת גליון באימייל, למקרי החפצה, ולפרסום בגליון פנו לקו 'המקורבים': 077-31-40-077 ודוארנו הרדע בשלוחה: 72 או לאימייל: E0773140331@GMAIL.COM

ניתן לתרום (וכן לקבל את הגליון עד לביתכם) דרך מכשירי 'קהילות' בכל רחבי הארץ! וכן דרך קו 'קהילות': 0732757000 בשלוחה: 11318. או דרך קו 'המקורבים' בשלוחה: 09. תזכו למצוות!

נשמח לקבל כל חומר לגליון ע"י שליחה לכתובת האימייל הנ"ל עד יום שני בערב בצירוף שם מלא ומיקום עיר! (אפשר שם וכתובת בדו"ב, ולציון זאת). עם זאת, אין התחייבות שהדברים יפורסמו, ואין לראות באי-פרסומם שום צד פגיעה (יתכנו הרבה סיבות, גם טכניות), בהצלחה!!

השיעורים הקבועים!

השיעורים הקבועים לשבת פרשת משפטים ולשבוע פרשת תרומה						
יום	חודש שבט אדר	היום מסכת ברכות	מסנה ברוה עמוד היומי 'דרשו'	ליקוטי מוהר"ן ח"א	ליקוטי הלכות חלק ח	העמוד היומי תיקוני הזהר
ז	כו	ג	חזרה	ד	טב	קמז
א	כח	טא	תנח	ה	טג	קמז
ב	כט	נב	תנט, א	ה	סד	קמח
ג	ל	נג	תנט, ב	ו	סה	קמח
ד	א	נד	תנט, ג	ו	סו	קמט
ה	ב	נה	תנט, ד-ה	ז	סז	קמט
ו	ג	נו	חזרה	ז	סח	קנ

התורה הנלמדת בחבורת 'תמימי דרך' העולמית: ליקוטי מוהר"ן, חלק ראשון, תורה ח.

סוף-סוף יאמר האדם – אני לא מצליח הרבה פעמים במלחמה הזו, אני לא זוכה לנצח ולהכריע, כיצד במצב זה אני יהיה בשמחה?

התשובה היא שאדם צריך לדעת שהעבודה היא – כעת לעבוד את ה'! העבר אינו [ואם יש קלקול ניתן לתקנו ע"י תשובה], כעת מוטל עליו לעבוד את במוצבו הנוכחי בבחינת "היום אם בקולו תשמעו".

ודבר נוסף צריך לחדד – העצבות היא לא פתרון בשום מצב. שורש השמחה היא מהקדושה ושורש העצבות היא מהטומאה. אדם צריך לשאול את עצמו: וכי ע"י שאהיה עצוב, שאדבק בצד של היפך הקדושה – ע"י זה אני יצליח? ע"י זה אני יתקרב לה? להיות בשמחה המשמעות היא להיות בצד המנצה, בצד של ה' וה' – תמיד מנצה.

לכן אדם צריך לחדד את היסוד של החיים: אני לעולם לא יעזוב את ה' אפי' אם יעבור עלי מה שיעבור רח"ל, תמיד אני יאחז בה' וימשיך לעבוד אותו בשמחה ובטוב לכב. והנהוג בדרך זו ודאי יבוא לתיקונו ולתכליתו הטובה לנצח.

~ הגישה לקבלת התורה ~

ומחמת שפרשה זו נכתבה באופן של 'אהבה מקלקלת את השורה', קשה לחלק בין ביאור הפשט לביאור הפנימיות, ועל כן בעז"ה נבאר העניין באופן כללי, בדרך שיכלול בתוכו את הפשט והפנימיות האחד

ביאור העניין

כשבאים לקבל את התורה, צריך לדעת מהי התורה.

והנה התורה יש בה סתירה מיניה וביה. מצד אחד התורה היא רוחנית וגבוהה מאד, שהרי כולה שמוותיו של הקב"ה, והיא קדמה הרבה דורות לבריאת העולם. ומצד שני התורה מדברת בלשון בני אדם, ועוסקת בעניינים של העולם הזה, וכל המצוות אינם שייכים אלא במציאות הגשמית של העולם.

והסתירה הזאת היא לכאורה הויכוח שהיה בין משה רבינו לבין המלאכים. המלאכים טענו שהתורה ראויה להינתן להם, ומשה רבינו טען כנגדם 'כלום למצרים ירדתם', 'כלום יצר הרע יש ביניכם', 'כלום אב ואם יש לכם'. ולכאורה היא טענה פשוטה מאד, ואיך עלה על דעת המלאכים לקבל את התורה שכל כולה מדברת מהעולם הזה ואינה שייכת להם כלל, ומפני מה חשש משה לענות להם עד שהוכרח לאחוז בכסא הכבוד ולענות להם תשובה פשוטה זו.

אך האמת היא שהתורה היא השם יתברך בעצמו כביכול, כי 'קודשא בריך הוא ואורייתא חד הוא'. והיא אור עליון מאוד בהיר הוא בשחקים. אלא שהאור הזה יורד ומצטמצם לתוך ארבעה מיני כלים שהם 'מנת"א' – מ'עמים, נ'קודות, ת'צין, א'זותיות. הם צמצום דק וזך מאד שאין לו עדיין אפילו 'הגיה' אלא רק ניגון רוחני גבוה, והוא כנגד עולם האצילות, הנקודות יש להם כבר 'הגיה' אבל אין להם מראה, וזה כנגד עולם הבריאה. ה'תגין' יש להם כבר תמונה ומראה אבל אין בהם עדיין דיבור, והם כנגד עולם היצירה, וה'אזותיות' הם הכלי הנמוך ביותר שיש להם תמונה ויש בהם דיבור.

וטענת המלאכים הייתה שדבר קדוש כזה אינו מן הראוי שירד למטה לעולם מגושם כזה, כי שם הוא עלול להתגשם, ויכולים הם ושלום לקלקלו ולעוותו ולהפוך אותו לגמרי. אלא ראוי שלא יצמצם לאזותיות שהם עולם העשייה, אלא יישאר רק טעמים נקודות ותגין ותו לא. ובאמת הם צדקו לכאורה בטענתם, כי התורה כשהיא בעולם הזה היא נמצאת בסכנה גדולה, כפי שרואים במציאות שהגויים לומדים תנ"ך ומחפכים אותו לאמונתם, והרבה כופרים לומדים 'תלמוד' ומשתמשים בו לשיגעונותיהם, ואם כן, מסוכן מאד להביא התורה לעולם הזה.

והתשובה שענה להם משה היה, שכל הצמצום ככלל שיש לתורה, שהצמצמה מאור בהיר וזך לתוך 'כלים' של מנת"א – יש לזה מטרה ותכלית, שהוא בעצם המטרה והתכלית של בריאת העולם, והוא – לגלות טובו ורחמנותו של השם יתברך בעולם. והגילוי הזה אינו יכול להיות אלא במקום שיש בו הסתרה והעלמה, ויש בחירה בין טוב לרע. ובשביל זה צמצם השם יתברך אורו בתוך התורה – כדי שיהיה כלי ואופן כיצד לגלות את הטוב מתוך הרע. אך אם התורה תישאר למעלה במקום שאין בחירה – מה תכלית יש לה.

ובתחילה חשש להשיב להם תשובה, כי טענה גדולה הייתה להם, אך על ידי שאחז בכסא הכבוד קיבל כח לענות להם, כי באמת נשמות ישראל באים מכסא הכבוד, שהוא עולם הבריאה וגבוה יותר מעולם המלאכים [–עולם היצירה], אלא שירדנו לעולם העשייה [מתחת המלאכים] כדי לברר הטוב מהרע, האמת מהשקר, הגילוי מההסתרה, ומכאן זה לתקן את העולם ולהעלותו בחזרה לכסא הכבוד. ובסופו של דבר, בגמר הבירור והתיקון נחזור להיות גבוהים יותר מהמלאכים, והם ישמשו אותנו. וככה זה אמר להם האמת שהתורה אינה

פרשת יתרו היא הפרשה החמישית בסדר שמות, והיא הפרשה של קבלת התורה. פרשה זו אינה עוד 'עוד' פרשה, אלא הפרשה העיקרית והמרכזית בכל התורה. מפרשת בראשית – ממתין העולם ומצפה אל הפרשה הזאת, וכל העולמות נמצאים בציפיה דרוכה לאותו יום גדול ונשגב שבו ניתנה תורה לישראל.

ואכן, סדר קבלת התורה מתואר בכתוב באופן מרגש ומרומם מאד, כמבואר בדברי המפרשים הראשונים והאחרונים, ובפרט בדברי האור החיים הקדוש שיוצא מגדרו, ונפשו יצאה בדברו, בהשתפכות הנפש נפלאה של אהבה התלהבות והשתוקקות, כמי שמוצא את שאהבה נפשו, וראוי מאד לראות לשונותיו הקדושים בפנים.

* * *

אמנם קודם הסדר הזה, יש מעשה נוסף שמשמש כהקדמה לקבלת התורה, ועל שמו נקראת הפרשה הזאת, והוא המעשה של יתרו.

ובאמת הוא פלא והפלא, מה עניין שמיטה להר סיני, וכל שכן מה עניין יתרו להר סיני. שהרי אפילו מצד סדר הדברים אין זה ברור אם בא קודם קבלת התורה או לאחריו ונעל כל פנים, החלק של 'זאתה תחזה' היה בוודאי אחר קבלת התורה, אבל אפילו אם מצד סדר הדברים כאן הוא מקומו – מפני מה נכתב בפרשה הזאת, הרי היו הרבה פרשיות בין קריעת ים סוף לקבלת התורה, וכולם מוזכרים בזה אחר זה בפרשת בשלה, ומן הראוי היה לכתוב גם מעשה זה שם, והפרשה הזאת תתחיל מיד בקבלת התורה, שהיא העיקר.

ומובן מזה שיש עיקר גדול והשיבות גדולה בהבאת מעשה זה של יתרו דווקא קודם קבלת התורה, ודווקא באותה פרשה, וגם לקרוא הפרשה על שמו. וגם אחר קבלת התורה – הפרשה הראשונה היא פרשת משפטים, שעוסקת בכל מיני מצבים רחוקים של גנב וגזל, מוזק ורוצח, שלכאורה אינו שייך כלל למעמד הנשגב של קבלת התורה, ודווקא זאת היא הפרשה שבאה מיד אחר קבלת התורה ונלמעה, היא 'באמצע' קבלת התורה, כי בסוף פרשת משפטים ממשיך הכתוב לספר מקבלת התורה, ודבר זה אומר דרשני.

התמיהות בפרשה

א. 'וישמעו יתרו את כל אשר עשה אלוקים', לכאורה החידוש אינו במה 'וישמעו' – שהרי כל העולם שמעו, אלא בכך ש'בא'.

ב. מדוע כיבד משה רבינו כל כך את יתרו? והרי הדרך היא לרחק את הגרים, ויתרו בעצמו כשבא הכין עצמו לכך שאולי לא יסכים לצאת עבורו, ולכן ביקש שייצא בשביל אשתו או בשביל בנו.

ג. מפני מה זכה יתרו, שעל ידו התגלה העצה של 'זאתה תחזה' [לחלק לשרי עשרות, המישים, מאות ואלפים], והרי היא עצה פשוטה שמשעה רבינו בעצמו היה יכול לחשוב על זה.

ד. מה היה צורך להזהיר כל כך על מצות 'הגבלה' שלא להתקרב להר, עד שהוצרך להזהיר על כך כמה ימים מקודם, ושוב בשעת מעשה.

ה. מדוע נשתחו כל כך מיציאת מצרים עד קבלת התורה. הרי המרחק בין מצרים לבין הר סיני הוא מהלך פחות מיום אחד, וכל יציאתם ממצרים היה בשביל קבלת התורה, ואם כן מדוע הם השתחו שבעה שבועות, ובנוסף, היו זקוקים להגבלה ופרישה וכל כך הרבה הכנות.

שייכת להם אלא לנו, כי כל תכליתה הוא עבור מקום בו יש יצר הרע, ועל ידי זה נזכה לעלות למעלה מהם.

* * *

וזה כל סדר ההכנה לקבלת התורה.

כי אמנם משה רבינו ניצח את המלאכים, אבל גם אנו עלולים למעות באותה מעות של המלאכים, וצריך להציל אותנו מכך. שהרי באופן טבעי – הגישה שלנו אל התורה, הוא כדבר מרומם וגבוה קדוש ונישא, ואם כן, כדי להתקרב אל התורה צריך להיות מלאך בלי שום שייכות לעולם. ומי ששייך לעולם אינו יכול לזכות לתורה, ומי שזוכה לתורה אסור שיהיה לו שייכות עם העולם. והרי האמת הוא להיפך – שאמנם התורה קדושה מאד, אבל כל תכליתה הוא להיכנס 'לתוך' העולם, ולסייע בידנו לעבוד את השם יתברך בתוך העולם, לברר את הטוב מן הרע, ולגלות טובו ורחמנותו כאן בעולם העשייה הגשמי.

ובשביל זה היתה ההמתנה הגדולה של שבעה שבועות, בהם אנו סופרים ספירת העומר, ומגלים את שבע המדות הקדושות שמנהיגות את העולם, ולומדים כיצד לברר בתוכנו את המדות האלו מרע לטוב, כדי להכין בשביל מה צריך את התורה. וישבעה שבועות אלו הם כנגד שבעה ימים שאשה מטהרת עצמה לבעלה, שתכליתם הוא לייחד ביניהם – פעולה שכביכול מורידה אותו מקדושתו, אך אדרבה, הייחוד הזה הוא מהות הקדושה. וכך ההכנה לקבלת התורה, הוא כדי 'להביא' התורה ולייחדה אלינו ודו"ק.

וקודם קבלת התורה הוצרך להזהירם מאד שלא להתקרב אל ההר, כי כשרואים את אור התורה – רוצים 'לעלות' כמה שיותר גבוה, ולהישאר שם. ולכן בתהילה חשבו ההרים הגבוהים שעליהם ראוי להינתן התורה. אך האמת היא שאם התורה שייכת 'למעלה' היא יכולה להישאר עוד יותר למעלה – אצל המלאכים, אלא תכליתה הוא לירד למטה. ולכן ניתנה דווקא על הר נמוך, והוזהרנו מאד שלא 'לעלות' אל ההר, אלא להישאר למטה והתורה תרד אלינו.

* * *

ועיקר ההכנה לקבלת התורה היא פרשת יתרו.

יתרו היה אדם נמוך ומגושם מאד, כלשון נקיה. שהרי עבד כל העבודה זרה שבעולם, ומעם כל מיני מעם של רע שיש בעולם. והוא הסתירה הגמורה ביותר לאור התורה, שהיא אור נקי זך וקדוש. אך לאחר שעבד כל עבודות זרות החליט לבוא ולקבל את התורה, כי 'שמע' את כל אשר עשה ה', והבין שהשם יתברך רוצה שיגלו אותו דווקא מתוך העולם.

ובאמת מן הראוי היה להרחיקו, והוא בעצמו הכין עצמו לכך. אך משה רבינו יצא בדווקא לקראתו וכמבואר באור החיים, שעשה זאת באופן שיהיה ניכר שאינו יוצא לכבוד אשתו ובניו, אלא לכבודו של יתרו, וכבוד אותו בכבוד מלכים, וסיפר לו כל הקורות אותם. ואז אמר יתרו 'עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלהים', ומובא בזהר 'כד אתי יתרו ואמר עתה ידעתי, כדון אתיקר ואתעלא שמוא דקב"ה עילא ותתא', כלומר שבאותו רגע נעשה קידוש ה' בכל העולמות שלא היה כמוהו מאז בריאת העולם.

ואת זה רצה משה לגלות לנו קודם קבלת התורה, שנדע מהותה של 'התורה', ולאזיה צורך צריכים 'לקבלה', ובשביל זה קרב את יתרו, וגילה איך דווקא על ידו נעשה קידוש ה' הגדול ביותר, לידע להודיע ולהיוודע שבשביל זה ניתנה התורה – לא רק בשביל משה, ולא רק בשביל הצדיקים הגדולים – אלא גם ובעיקר עבור 'יתרו', שהוא האדם המיותר ביותר בעולם, וכולו 'מותרות' וקליפות, ועד לשם יורדת התורה כדי לגלות את השם יתברך.

ודווקא יתרו היה יכול לגלות העצה – לעשות 'שרים' בכמה דרגות, כי הוא מען למשה שאם לא יעשה כן, עדיין נדמה כאילו התורה נמצאת במקום גבוה ובדרגה של משה, ומן הראוי לצמצם אותה בעוד כמה דרגות, כדי שייכנו שהיא שייכת לכל אחד ואחד ממש.

נמצא שעיקר ההכנה לקבלת התורה, הוא להכין שכמה שאנו רחוקים, וכמה שיש בנו יותר יצר הרע, ויותר מלחמה והתמודדות – יש לנו יותר זכות לקבל את התורה, כי בשביל זה היא ניתנה לנו. ולוואי ונזכה.

ניתן לשמוע את השיעור של מאמר זה בקו 'חניכי הישיבות' – ברסלב: 077-31-40-331 בשלוחה: 34

מנוי לגליון המקורבים!

חדש! ניתן לעשות מנוי לקבלת עלון 'המקורבים' וכן את עלון 'הקבצו' עד לביתכם דרך מכשירי 'קהילות' שבבתי הכנסת. ב-20 ₪ לחודש. חפשו: עלמא דאורייתא. המנוי על-דעת המערכת! לברורים:

054-848-73-17

קו 'חניכי הישיבות' – ברסלב:	
בני התורה חניכי-הישיבות המקורבים לאורו של רביה"ק מוהר"ן מברסלב זיע"א – 077-31-40-331	
שלוחה: 1	הודעות ועדכונים.
שלוחה: 2	לשמיעת חלק מהגלינות הנפלאים שע"י 'הקבצו'.
שלוחה: 3	1 - לשיעורים וכנסים שנמסרו למקורבים. הרב ישראל מאיר גלינסקי שליט"א: 3 – לשיעורים לפי נושאים \ על ליקוטי מוהר"ן. 4 - שיעורים משנת תשע"ט. 0 - לכל השיעורים אחרונים.
שלוחה: 4	1 - שיחת חברים \ הודעות מאזינים. 2 - להשארת הודעה למאזינים. 3 - לשלוחת 'הליכה עם תורה' - 'חבורת תמימי דרך'. 4 - למענה וייעוץ.
שלוחה: 5	סיפורי התקרבות וראיונות.
שלוחה: 6	1 - פניני ליקוטי מוהר"ן על התורה. הרב שרגא זילברמן: 2 - שיעורים בליקו"מ. 3 - שו"ת ברסלב. 415 - שיעורים מכלל משפיעי אנ"ש. 6 - שיחות ומכתבי מוהרא"ש. 7 - הוזה"ק בלשה"ק. 8 - דברי גדולי ישראל במעלת לימוד עמוד היומי בזה"ק.
שלוחה: 7	1 - שיעורים ברחבי הארץ. 3 - חברותות ברחבי הארץ. 2 - להשארת הודעה לביקוש שיעור או חברותא.
שלוחה: 8	1 - שירי ברסלב שורשיים. 2 - שירי ברסלב חדשים 3/4 - שירים כלליים. 5 - שירי 'דרשו'. 6 - תיקון הכללי בניגון. 7. נוסחאות התפילה של הימים הנוראים.
שלוחה: 9	1 - שידור חי.
שלוחה: 0	0 - הודעות קבועות ונחוצות. 1 - הצטרפות לרשימת התפוצה. 2 - להסרה. 3 - לקבלת 2 פרקי תהילים. 4 - השעה כעת. 5 - זמני היום. 6 - לקבלת מס' אישי למערכת. 9 - לתרומות באשראי (דרך 'קהילות').

על הפרשה ||| פנינים על פרשת השבוע לאור תורה זו

ריבוי פרטי ההלכות בתוך פרשת מתן תורה

הנה פר' משפטים עוסקת בהרבה גופי תורה, משפטים והלכות, וכל זה נאמר מיד אחרי מתן תורה, ומשמע שזהו חלק מיסוד קבלת התורה, ובפרט שבסדר הדברים בתורה עדיין לא נגמרה פרשת קבלת התורה והכרית, ורק בסוף הפרשה מבואר שוב כל סדר קבלת התורה והכרית שנכרתה אז עם ישראל, ומכל זה מתבאר שכל ענייני המצוות וההלכות שבפרשה הם חלק ממאות העניין של קבלת התורה.

עיקר הרוח היים היה בקבלת התורה

ועל פי דברי רבינו במאמר זה יתבאר העניין כמין חומר, כי בקבלת התורה קיבלו את הרוח היים דקדושה וכלשון רבינו ז"ל (באות ט): 'כי הרוח היים הוא בהתורה, בהינתן 'רוח אלקים מרחפת על פני המים' כנ"ל. ועל כן במצרים, שהיה קדם קבלת התורה, ולא היה להם מהיכן לקבל הרוח היים, נאמר בהם (שמות ו): 'מקצר רוח', כי לא היה להם מאין לקבל הרוח היים שהוא בהינתן ארץ אפים, מארץ רוחה כנ"ל, וכו', וזהו שדקדק: (תהלים פ"א): 'אנכי ה' אלקיך המעלה מארץ מצרים', וקבלו התורה אשר שם הרוח, ואזי דיקא 'הרחב פיה ואמלאהו', בהינתן מלאפוס כנ"ל, בהינתן שלמות החסרון. כי דיקא אחר יציאת מצרים, בהינתן 'המעלה מארץ מצרים', שאז נתבטל בהינתן מקצר רוח הנ"ל, כי קבלו התורה ששם הרוח היים כנ"ל, על כן אז דיקא: 'הרחב פיה ואמלאהו', בהינתן שלמות החסרון, בהינתן מלא פוס, בהינתן 'ומלא ה' כל משאלותיך' כנ"ל.

ובהמשך הדברים 'רכב אלקים רבתיים אלפי שגאן' (תהלים ס"ח), 'אלפי' בהינתן אלופי עשו, ועל ידי רכב אלקים רבתיים' בהינתן קבלת התורה, שמשם

מקבלין הרוח היים הרבנים דקדושה על ידי זה 'אלפי שגאן', כמו שדקדשו חכמינו, וזכרונם לברכה (עבודה זרה ג): 'אל תקרי שגאן אלא שאינן, הינו שעל ידי קבלת התורה, ששם הרוח דהרב דקדושה, על ידי זה נתבטליו ונכנעין אלופי עשו, רכרבי עשו, שהם בהינתן הרב דקלפה, בהינתן 'אלפי שאינן', שאלופי עשו, רכרבי עשו, נתבטליו ואינן'.

עיקר הרוח היים נמשך ע"י פרטי ההלכות שהם הכלים לקבל את הרוח היים

ומבואר מכל זה שעיקר קבלת הרוח היים דקדושה היה בקבלת התורה, והנה היה מקום לחשוב שהעיקר הוא האור המיוחד שהיה בקבלת התורה, בכחי' ההתגלות הנוראה של פנים בפנים, והקולות וברקים וקול שופר שהיה במתן תורה, אבל באמת אף שבמעמד מתן תורה נמשך בחי' רוח היים דקדושה באופן יותר מהרגיל, אבל עיקר הרוח היים דקדושה הוא בכל דור ודור ע"י עסק בירור ההלכה בפשיטות, כי אדרכא כשאדם רוצה רק את האורות המיוחדים, וזהו בחי' האנחה של הרשעים שרוצים רוח סערה ועוצמה, וזה באמת גדול בשעתו אבל אח"כ לא נשאר מזה כלום, ועיקר הרוח היים דקדושה הוא דייקא כשהוא נמשך ע"י כלים וצמצומים שהם הלכות התורה (וכמו שהאריך בזה בכיאר הליקוטים).

וע"כ בתוך הפרשה של מתן תורה האריכה בתורה בריבוי פרטים של גופי הלכות, שיש בהם הרבה הרבה פרטים שטעונים בירור, והם מתבררים ומתבארים בכל התורה שבע"פ, כדי להורות שעיקר הרוח היים דקדושה שנמשך ע"י התורה, הוא דייקא באופן שאדם מקבל את הרוח היים הזאת דרך הכלים שהם הלכות התורה בפשיטות ודו"ק.

הערות וביאורים ||| פניני הערות וביאורים לפי סדר מהלך התורה

הנשימה, להמשיך בחי' שלמות החסרון, זה כללות העניין המבואר כאן בדברי רבינו.

ובפשטות משמע לכאן' שעיקר העצה המתגלה בעניין זה הוא עוצם מעלת האנחה, שעל ידו זוכים להשלים החסרון, אבל מאידך הרי מתבאר בהמשך המאמר שגם הרשע כשמתאנח ממשוך רוח מהרב דקליפה, וא"כ בהכרח שאין עיקר העצה האנחה לכשעצמה, שהרי אותה אנחה יכולה להביא גם השפעה הפוכה לגמרי מהורח היים דקדושה, וצריך לידע האם יש חילוק מהותי בין האנחה דקדושה לאנחה של היפך הקדושה.

ובאמת אף שבוודאי בהכרח שיש חילוק בין שני האנחות, וכפי שיתבאר לקמיה, אבל רבינו לא הדגיש כלל לבאר בלשונו את החילוק בין שני האנחות [ואמנם לכאן' יש רמז לדבר וכדלקמיה, אבל אם זהו עיקר יסוד העניין, לכאן' בהכרח לבאר עניין זה בפירושו כגוף המאמר], ועוד יל"ע מה שממשיך רבינו ומבאר (באות ב): 'אך מאין מקבלין הרוח היים, דע שעיקר הרוח היים מקבלים מהצדיק והרב שבדור', ולכאן' מהו התמיהה מאין מקבלים הרוח היים, הרי ביאר באריכות קודם שהרוח היים מקבלים ע"י האנחה, ואין כאן קושי מצד עצמו מהיכן מקבלים הרוח היים, והו"ל להתחיל לבאר ולומר 'אבל דע שעיקר הרוח היים מקבלים מהצדיק, אבל מלשון זה שיש כאן תמיהה שמאין מקבלים הרוח היים, נראה שבוודאי לא ייתכן שהאנחה מצד עצמה תמשיך רוח היים, וכן לקמן בכל ההמשך מבאר עניין זה שהרוח היים הוא ע"י התורה והתפילה והיא נמשכת ע"י הצדיק שזכה לזה בשלימות.

עיקר העצה היא ההתקרבות לצדיק שעל ידו זוכים לקבל הרוח היים דקדושה

ראיתי והנה מנורת זהב בלה וגלה על ראשה וכו' (זכריה ד', והוא הפסוק שבת הנכה).

[א] הנה יקר גנחתי ונה (שפורין קרעקי) מאיש ישראלי, כי הוא שלמות החסרונות. כי על ידי בהינתן הנשימה, שהוא הרוח היים, נברא העולם, כמו שכתוב (תהלים ל"ג): 'וברוח פיו כל צבאם'. והדווש העולם והיה גם כן בהינתן הרוח, כמו שכתוב (שם ק"ד): 'תשלח רוחך ויבראון ותחדש פני אדמה'. והוא גם כן חיות האדם, כי חיות האדם הוא הנשימה, כמו שכתוב (בראשית ב'): 'ויפח באפיו נשמת היים', וכתוב (שם ז): 'כל אשר נשמת רוח היים באפיו'. וכמו שאמרו חכמים: 'אם תקסר הנשימה תקסר החיים'.

נמצא, כי עקר חיות כל הדברים הוא בהינתן רוח; וכשנשח חסרון באיזה דבר, עקר החסרון הוא בהינתן החיות של אותו הדבר, שהוא בהינתן הרוח היים של אותו הדבר, לאשר הרוח הוא המקנים הדבר. והאנחה היא אריבת הנשימה, והוא בהינתן 'ארץ אפים', דהינו מארץ רוחה. ועל כן בשמתאנח על החסרון ומאריך רוחה, הוא ממשיך רוח החיים להחסרון, כי עקר החסרון הוא הפתלקות הרוח היים כנ"ל, ועל כן על ידי האנחה משלים החסרון.

האם עיקר העצה כאן היא אנחה דקדושה

רבינו מתחיל בזה בלשון פלאית שהגדוהי ונוה של איש הישראלי שקורים קרעקי, הוא דבר יקר מאוד, כי הוא משלים את החסרונות, ומבאר רבינו שהעיקר הוא הרוח היים, כי על ידו נברא העולם, ועל ידו יהיה חידוש העולם, והוא ג"כ חיות האדם שחיותו הוא ע"י הנשימה שהי בחי' הרוח היים, נמצא שעיקר החיות הוא ע"י בחי' הרוח, דהיינו הרוח היים, וממילא כשיש חסרון באיזה דבר, החסרון הוא ברוח היים, וזה סגולת האנחה שהיא בחי' אריכות

ומכל זה, וכן מכללות סדר ומשמעות המאמר, נראה לכאורה שאין כאן 'עצה' להתאנה, אלא רבינו מגלה 'מציאות' שע"י אנהה יש בחי' המשכת שלימות להחסרון, וזה מציאות כמו שע"י הנשימה נמשך רוח חיים בפשטות, כך ע"י אנהה נמשך רוח חיים מיוחדת יותר מהרגיל שיש בה כח להשלים החסרון, אלא שזה תלוי למי האדם מקורב, כי הרוח חיים הזה אף שהוא נמשך בפועל ע"י עצם הנשימה והאנהה, אבל שורשו הוא בתורה, ואם אין האדם מקבל את הרוח עם הכלים הנצרכים לזה ושהם הכלים של התורה ובעיקר בירור ההלכה וכדלקמיה, אזי אין לו את התועלת האמיתית מהרוח חיים הזאת, ואדרבא הרוח חיים הזאת נהפכת אצלו לרוח סערה שהיא גדולה בשעתה, אבל אח"כ האדם כלה ונאבד ע"י עצמו, אלא שלזכות לזה בשלימות צריך לזכות לתורה בתכלית השלימות שזה א"א לזכות רק ע"י שזוכים לתפילה בתכלית השלימות, אלא שאם האדם מקורב לצדיק אמיתי שזכה לשלימות הזאת, הוא יכול לקבל את הרוח חיים דקדושה על ידו, אבל לעומת זאת אם הוא מקורב לרשע, אזי הוא מקבל את הרוח חיים דרכו, ואז הוא נהפך לרוח סערה שרק מוזיקה לו.

אנהה דקדושה, שפיתאנהו ומתגעגעין לזכות ליום החמשים, שהוא קבלת התורה, שמשם עקר השלימות, כי משם עקר הרוח חיים פנ"ל, ומבואר ג"כ שיסוד האנהה דקדושה הוא בחי' געגוע וכיפופים והיינו כנ"ל.

ועל פי זה מתבאר שיסוד המאמר אינו על מעלת האנהה דקדושה, אלא על עניין הרוח חיים שהוא יסוד חיות האדם, ושהדרך לקבלו כראוי הוא ע"י התקרבות לצדיקים, כי על ידם יכולים לזכות לרוח חיים דקדושה כראוי, גם כשעדיין לא זכה לשלימות התורה כראוי, וזה ע"י שהוא נלווה אל הצדיק ועוסק בבירור הטוב מהרע בכל הד' יסודות, ובפרט ע"י תורה ותפילה וכו' וכו' וכו', אלא שרבינו מבאר עד היכן הדברים מגיעים, שכשאדם מתקרב לצדיק, אף אנהה יקרה מאוד מוד, כי על ידה נמשך לו בחי' שלימות החסרונות ונלחפך כשאינו מקורב לצדיק, נמשך לו רוח מהיפך הקדושה שמסערת גופיה ונשמתיה.

רוח חיים הוא מה שכל העולם מחפש

ובאמת הרוח חיים הוא הדבר שכל העולם מחפש, כי כל העולם מחפש דבר אחד – הרגשת אושר ושמחה בלב, שבהגדרתו האמיתית והפנימית הוא 'רוח חיים', אלא שהעוה"ז מטעה מאוד כאילו הרוח חיים נמצא בהכלי העוה"ז, שכל זה הוא מציאות התגברות הגלות שמתגבר הרוח סערה של בחי' עמלק, שעיקרו הוא הטעות הנ"ל כאילו יש בעוה"ז איזה בחינת רוח חיים, מה שבאמת הוא להיפך ממש, כי כל הנאות עוה"ז כשאדם בדרך שהוא מקושר אל הקדושה, הם דמיון של רוח חיים, ולמעשה הם רק רוח סערה שמסעיר את גופו ונשמתו עד שלבסוף כלה ונאבד לגמרי רח"ל, ועיקר הרוח חיים הוא רק בקדושה שהוא בתורה ותפילה, וזה נמשך אלינו ע"י הצדיקים שזכו לשלימות נוראה של בירור הטוב מהרע עד שזכו לשלימות הרוח חיים דקדושה שבתורה, ויש להם כח להמשיך את הרוח חיים הזאת גם אלינו.

רוח חיים הוא יסוד הבריאה

וזה מה שמאריך רבינו שאכן הרוח חיים הוא הדבר היסודי ביותר בבריאה, כי בו נברא העולם, ובו עתיד להתחדש העולם, וכן כל החיים בפועל נמשכים על ידו [והיינו שאף שיש ד' יסודות שהם יסוד קיום העולם, מ"מ יסוד הרוח הוא העיקר, שכל החיות תלוי בו, עד שבפועל חיי האדם תלויים בנשימה שהוא בחי' המשכת רוח חיים כפשוטו], ומ"מ אף שיש את הנשימה שהיא עצם מציאות החיים הפשוטה, מ"מ עדיין צריך לזכות לבחי' 'רוח חיים' אמיתית שהיא הרגשת החיות בעצם החיים, וכל חסרון שיש לאדם באמת אין הנקודה עצם החסרון, אלא מה שעו"ז חסר לו ברוח חיים ובחיות, ואילו יבין שהחסרון הזה זהו החסר הגדול ביותר שהשי"ת יכול לעשות עמו כעת, הרי לא יחסר לו כלום, ואדרבא ירגיש חיות עצומה ונפלאה מעצם החסרון [שזה בפשטות עניין שלימות החסרון, ויתבאר עוד לקמן באות ב], וע"כ צריך לזכות כל הזמן לרוח חיים כזו שהיא מעבר לרוח חיים של הנשימה הפשוטה, וזה יכולים לקבל ע"י התורה, אבל בפועל הוא נמשך בעולם ע"י בחי' אנהה, כשם שהרוח חיים הפשוטה נמשכת ע"י הנשימה, כי ע"כ עשה השי"ת בטבע האדם להתאנה על חסרונו, כדי שיוכל תמיד להשלים ע"י את הרוח חיים שנצרכת לו כל כך (ביאור הליקוטים), אבל אין די בעצם האנהה, כי ע"י האנהה לבד אדם מקבל את האור ללא הכלים הנצרכים לכך, וע"כ צריכים לקבל את האור ע"י הצדיק, וע"י שמתעורר באתערותא דלתתא לעסוק בתפילה ובבירורי ההלכה וכדלקמן.

וישמעתי דבר חידוש ופלא מידידי הר"ר קינן גלעד שהוא גר צדק יפני, שביפן ידוע עניין של 'נשימה יפנית' שעניינה לנשום נשימה ארוכה, להכניס כמה שיותר אויר במשך זמן ארוך, ואח"כ להוציא את כל האויר במשך זמן ארוך, ומקובל שם שזה מרפא מהרבה דברים ומסוגל מאוד לבריאות הגוף, וייתכן שאכן יסוד הדברים נכון על פי דברי רבינו כאן, שזה ממש עניין האנהה שעניינה אריכות הנשימה, שבעצם טבעו להמשיך רוח חיים כמבואר בביאור"ל וכנ"ל, אלא שהם משתמשים בזה רק לבריאות הגוף, ובאמת העיקר הוא להמשיך רוח חיים והיות דקדושה להתקרב להשי"ת.

נמצא שעיקר העצה היא ההתקרבות לצדיק ובעיקר ע"י העסק בבירור הלכה ובתפילה ע"י שיעו"ז הוא בבחי' נלווה אל הצדיק וכדלקמן באות ה), אלא שרבינו מגלה את 'גודל יקר האנהה' של איש הישראלי שמקורב לצדיקים אמיתיים, שע"י נמשך אליו הרוח חיים דקדושה, ולעומת זאת מה שפועל האנהה של מי שאינו מקורב לצדיקים אמיתיים, זהו המשמעות לכאורה מכללות המאמר, וע"כ לא ביאר רבינו כלל את האופן של אנהה דקדושה, וגם לא אמר בזה 'עצה להתאנה' כי באמת אין כאן עצה להתאנה, שהרי זה תלוי אם האדם מקורב לצדיק או לא, אלא שאם הוא מקורב לצדיק אזי אנהה יש לה מעלה יקרה מאוד ודו"ק.

יש הבדל גם בעצם האנהה, שאנהה דקדושה היא בחינת אריכות אפים ואנהה הרשע היא בדרך דחיקת השעה

אמנם למעשה בוודאי שיש הבדל בין הנלוים אל הצדיק לאלו שאינם נלוים, גם בעצם האנהה, וזה מרומז בדברי רבינו שהאנהה היא בבחינת 'אריכות אפיים', ומשמעות הדברים שבוה עצמו מרומז הדרך של האנהה דקדושה, שאינה באה מתוך דחיקת השעה, אלא אדרבא מתוך אריכות אפים, אלא שמתגעגע ומשתוקק להשלים החסרון, אבל אינו מנסה לרדוף ולקחת כחה את הרוח חיים ללא הכלים הנכונים לזה [שהוא בירור ההלכה וכדלקמן, וכמבואר בביאור הליקוטים], אלא מתאנה מתוך השתוקקות וגעגוע לרוח חיים דקדושה, ואז נמשך לו באמת רוח חיים דקדושה מהצדיק, ונשלם לו החסרונות שמחסרים לו את הרוח חיים וכו' וכו' וכו'.

משא"כ הרשע שאינו מקורב ונלווה אל הצדיק הרב דקדושה, ואדרבא יניקתו הוא מהרב דקליפה [שהוא בחי' עמלק וכדלקמן], האנהה שלו היא בדרך דחיקת השעה, שהוא כביכול כועס על מה שאינו הולך לו כרצונו וחסר לו מרצונותיו, וזהו צורת אנהה, ואזי הוא באמת ממשך איזה בחי' רוח חיים, כי כח האנהה להמשיך רוח חיים מיוחדת הוא מעצם טבע הבריאה, כשם שהנשימה ממשיכה רוח חיים פשוטה, כך האנהה סגולתה להמשיך רוח חיים יותר מהרגיל שיש בה כח להשלים את החסרונות, אבל הרשע מחמת שאין לו את הכלים לזה, כי אינו מאריך אפו כלל ואדרבא הוא דוחק את השעה לקבל את הרוח חיים מיד, ובאמת אין לו כלל את הכלים לקבל את הרוח חיים הזה, וע"כ נהפך לו הרוח הזה לרוח סערה, שהיא אכן 'גדולה בשעתה' אבל אח"כ היא מסערת גופו ונשמתו ולא נשאר מזה שום רוח חיים אמיתית, כי הרשע אינו מוכן להמתין לכך שיהיה לו כלים לקבל את הרוח חיים אלא הוא רוצה מיד את הרוח חיים, וע"כ הוא באמת מקבל זאת מיד, וכיון שאין לו את הכלים לכך, זה רק מוזק לו (חלק מהנ"ל הוא על פי ביאור הליקוטים וכפי שיתבאר עוד לקמן אות ג).

אנהה היא בחי' געגוע והשתוקקות

ויעו"י בלשון מוהרנ"ת (ליקוטי הלכות, פסח הלכה ג אות יד): יְעַל בְּן עַל יְדֵי הַפְּנִינִי דְקַדְשָׁה, שְׁהוּא סְפִירַת הַעֲלָמִי, שְׁפּוֹפְרִין הַיָּמִים עַד הַגַּב הַשְּׁבֻעוֹת בְּיָדֵי לְצֵאת מִשְׁמָאָה לְמַהֲרָה לְזִכּוֹת לְקַבֵּל תְּהוֹרָה בְּשֻׁבֵעוֹת, נְמִצָּא, שְׁהוּא בְּחִינַת

❖ סדרת מאמרים בעניין: דרך ברסלב ודרך ליטא, הילכו שניהם יחדיו? ❖

מאמר יג 80

המשותף והשונה בין דרך ברסלב לדרך המוסר

שמוצא לעצמו איזה אמת שהוא צריך לעשות אותה התנועה בשביל אותו האמת. נמצא שהוא מכסה השקר באמת. ויש לזה עוד דוגמאות רבות, שאין כאן המקום לפרטם, ויש מקום להוקרים לעשות על כך עבודת מחקר מרתקת. ורק נציין למה שנכתב בעניין זה בהקדמת ספר 'הצדיק ר' יוסף זונדל מסלנט' (ירושלים תרפ"ז) מאת המו"ל רבי אליעזר ריבלין:

'ואמנם בהעברה כללית על ספרי המוסר והחסידות ושיטותיהם, קשה מאד למצוא את הנקודות המבדילות בין שיטה לשיטה. ופעמים רבות נמצא את אותם הדברים שנראים לנו כחדשים ומיוחדים אצל צדיק ליטאי כהג"ר יוסף זונדל מסלנט או הג"ר ישראל מסלנט, יוצאים מבוררים מפי צדיק ברסלבי כר' נתן תלמיד הר' נחמן מברסלב, ולכן אניח את הפרט החשוב הזה ואציאהו מחוג עבודתי בתולדה זו, וישאר זה למומחים אשר יתמסרו אל המחקר המוסרי הזה ויחברו עליו ספרים מיוחדים'.

אולם, עם זאת, לא ניתן לראות בעצותיו של מוהר"ן עצות שמויסדות על ה'פראקטיק' בלבד, אלא הדבר גלוי וברור לעין כל מעיין שמוהר"ן לא חיפש מהו הדבר הפרקטי ביותר שיכול לעבוד, אלא עיקר יגיעתו וחיפושו היתה לגלות את השורש הפנימי והעמוק ביותר של כל דבר, אולם לא הסתפק בגילוי השורש הגבוה, אלא השתוקק מאוד להוריד אותו לכלל מעשה, עד שיהיה אפשר לעשות ממנו עצה מעשית שאפשר 'ללכת' אתה בפועל, וזהו ענין ה'עצות' שנתן, שהם ההלכה למעשה של התורות הגבוהות שגילה. ולכן לא תמיד ניתן להבין בצורה פשוטה ופרקטית מדוע העצה שנתן אמורה לעבוד, אולם מי שניסה ללכת עם העצות ולקיים אותם לפי מדרגתו, יכול להעיד שהדברים עובדים בפועל ממש, אפילו במקום שהעצות הפשוטות והפרקטיות [שגם להם יש מקום כמובן] לא עבדו, שכן הדברים מכוונים לתיקון הענין בשורש.

ונעתיק מעט מדברי מוהר"ן בהקדמתו לליקוטי מוהר"ן שעמד על שני הפנים הללו שבתורת מוהר"ן; העומק והגובה, לצד הפשטות והמעשיות. וזה לשונו:

'המעיון באמת, מי שיש לו מוח בקדקדו, יבין מאליו עמקות הדברים, שהם רחבים ועמוקים מני ים, גבוה משמים ועמוק מתהום. ומי שרוצה למעם צוף דבש אמרי נועם האלו, צריך להעמיק בעין האמת בעיון גדול הדק היטב להבין הדבר על מתכונתו עד מקום שיד שכלו מוגעת, אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה להבין היטב פשטיות הדברים האלה הנאמרים בספר הקדוש הזה. ואף על פי כן הוא מלתא דשויה לכלהו, כי גם אשר קצרה ידו להבין דברים עמוקים, הוא גם הוא יוכל למצא מרגוע לנפשו בדברי הספר הקדוש הזה, בדברי העצות הקדושות והמוסר הנפלא היוצאים מכל תורה ותורה, כפי אשר יאיר ה' עיני שכלו להבין כונה הפשוטה שהכנים רבנו זכרוננו לברכה בתורתו הקדושה. כי באמת כל דברי הספר הנורא הזה הם השגות עליונות

אחד הנושאים העיקריים בהם רואים נקודות השקה יחד עם שוני, בין דרך ברסלב לדרך ליטא, היא בעניין דרך העבודה המוסרית.

ישנם כמה הילוקים ידועים בין דרך החסידות לדרך המוסר, כגון שהחסידות מדברת בדרך כלל יותר בשפה של 'התעוררות' כללית לעבודת ה', ופחות יורדת לפרטים מעשיים בדרכי תיקון המידות, העיקרון הוא בדרך כלל לעסוק בעיקר ב'עשה טוב' והרע יפול מאליו, וחששו שעיסוק יותר מדי בפרטי הליקויים עלול להשקיע את האדם עוד יותר בתוכם. לעומת זאת בעלי המוסר דגלו באופן כללי שיש להשקיע מאמץ גם בעיסוק בליקויים, לחשוף את שורשי הקלקולים שבאדם, ולחפש דרכים לתקן אותם. והילוק נוסף, שגדולי החסידות דיברו בדרך כלל יותר 'למעלה' – דיבורים מרוממים ששייכים להשגת הנשמה, ומעוררים בה אהבה ויראה והתפעלות, ואילו בעלי המוסר החשיבו יותר דיבורים הפונים 'למטה' – אל הנפש הבהמית, והזהירו לא לטפס לשמים אלא לעסוק בתיקון הארץ, ועל כן השתדלו למצוא דרכים לתיקון המידות על פי חכמה פרקטית – מעשית, כלשון הגר"י סלנטר זצ"ל (אור ישראל מכתב יט): 'המוסר ודרכי המידות – היסוד בהם הפראקטיק'. נראה עוד במאמרו הנפלא של הגרא"א דסלר זצ"ל, מכתב מאליו ה"ה עמוד 35-39 שמאריך לבאר את ההבדלים השורשיים בין דרכי המוסר חסידות, ומסיק שהיום צריך לקחת מזה ומזה גם יחד, ו'הלוואי שעל ידי כל אלה ביחד נזכה לעלות ברוחניות ולהחזיק מעמד כבני תורה ביהדות מחוזקת'.

אכן, גם בנושא הזה, כמו בנושאים רבים אחרים, אפשר לראות בדרך ברסלב כעין ממוצע בין הדרכים השונות שנראות במבט ראשון כסותרות; גבוה או פשוט, מלהיב ומרומם או פרקטי ומעשי.

דבר ידוע הוא לכל הדורך על מפתן אוצרותיו של מוהר"ן, שישנה אצל מוהר"ן דרישה חזקה מאוד להוציא מכל הלימודים הלכה למעשה, ומטרתו הסופית של מוהר"ן היא להניח לפני הלומד 'עצות', שהם מסקנא מעשית שיוצאת מכל לימוד שניתן לקיימה בפועל ממש, כאשר העצה העיקרית הכוללת את כל העצות וכל דרכי התיקון המבוארים בספריו הקדושים היא עצת ההתבודדות בקביעות [כשם שבעלי המוסר נתנו בתור דרך מרכזית של תיקון את ענין לימוד המוסר בקביעות], והמעיון בספרי מוהר"ן יראה הרבה דרכי התבוננות מוסריים, ויסודות רבים שבעלי המוסר הרבו לדבר מהם, מובלעים בתוך דבריו.

לדוגמא, בנושא של 'נגיעות' והמעיה עצמית שבעלי המוסר הרבו לדבר עליו, ראה ליקו"מ תורה א': 'כי מתחילה היצה"ר מתלבש עצמו במצוות, ומטעה את האדם כאילו מסיטו לעשות מצוה'. וכן בתורה סו נותן משל להמעיה שאדם מטעה את עצמו, מאדם 'שהפץ לעשות איזה תנועה או המחאת כף בשביל אחר, אבל הוא מתבייש בזה שיעשה שקר בתפילתו בשביל בני אדם, על כן הוא גונב דעת עצמו, ומסבב לו היצר הרע סיבובים במחשבתו, עד שנתגלגל הדבר במחשבתו שהוא צריך באמת לעשות תנועה זו בתפילתו, או להכות כף אל כף, דהיינו

גבוהות ועמוקות מאד מאד עד אין סוף ואין תכלית, ונעלם ונסתר ונתלבש בהם דברים גבוהים ועליונים מאד, אשר אינם מוזכרים כלל בתוך התורה כי אם בדרך רמז וסוד, וכל כתבי האר"י ז"ל ומאמרי הזוהר הקדוש ותיקונים וכל דרכי הקבלה הקדושה, כולם כאחד כלולים בדברי הספר הקדוש הזה, וכל תורה ותורה מדברת מכוננת מיוחדת מאיזה מצוה ומשער מיוחד מה'עין חיים', בדרך נפלא ונורא מאד, כאשר עינינו ראו ולא זר אשר פתח עינינו והראה לנו לפעמים כטיפה מן הים מעוצם כוונתו, וכאשר הובא בתוך הספר לפרקים איזה רמזים בעלמא. כי כל תורה ותורה כלול מפרד"ם, ובכל אחד ואחד הן בדרך פשוט הן בדרך רמז וכו'. ככולם יש בהם עמקות גדול נפלא ונורא מאד.

אך עיקר כוונתו הקדושה הוא פירוש הפשוט שבכל תורה ותורה, כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, כמבואר כבר כמה פעמים שכל עיקר כוונתו הקדושה בכל תורה ותורה שגילה ובכל דבור ודבור שיצא

מפיו הקדוש, הכל היה רק בשביל לזכות את ישראל להביאם לידי מעשה ישרה, לרמז להם מרחוק ומקרוב להורות להם עצות ותחבולות עמוקות ונפלאות להתקרב להשם יתברך מכל מקום שהוא. כאשר יראה הרואה בעיניו אם ירצה להסתכל בעין האמת לאמתו, כי כל כונתו הקדושה היה רק שנשתדל להבין העבודה והעצות היוצאים מכל תורה ותורה, ושנבקש מהשם יתברך ונשתמח לפניו יתברך ונשתדל לקיים ככל הכתוב בהם בפשיטות. ובה' בטחנו, שכל מי שישים עינו ולבו היטב לדברי קודש הנאמרים בספר הקדוש הזה, יתלהב לבו ויפתחו עיניו ויכסוף וישתוקק מאד לעבודתו יתברך, עד אשר ישוב אל ה' באמת בכל לבבו ונפשו ומאדו, ולב חזק כצור יזיז ממקומו, אם אבן הוא נמוח, אם ברזל הוא מתפוצץ, כאשר שמענו מפיו הקדוש ז"ל שאמר שמי שיסתכל בספר הזה בעין האמת, בודאי יהיו נפתחין אצלו כל גידי קשיות לבבו, ויהיה נעשה בעל תשובה גמור'.

מעוניין שהעלון ימשיך להיות מודפס?

אנו זקוקים לתרומה שלך!

ניתן לתרום דרך מכשירי 'קהילות' בקופת 'עלמא דאורייתא' –

לציין: עבור עלון 'המקורבים' או בקו קהילות: 073-275-7000

בשלוחה: 11318. או בקו 'המקורבים' 077-31-40-331 בשלוחה:

09. לתרומה בדרכים נוספות נא להתקשר: 054-848-73-17

ליקוטי מוהר"ן – זה מדבר אלי!

זה לא סלון – זה דרך חיים!

שבע שיעורי מחזור לימוד ודעי!

זה הזמן להצטרף ללימוד העמוד היומיומי!

אמר רבינו הקדוש:

'רציתי שהענין שלי יתפשט בלבוש האנשים

המתמידים בעבודתם כאנשי ליטא!

(שיח שרפי קודש ח"ב, סימן ע"ד)

חבורות ושיעורים למקורבים:

לדיווח על שיעורים ועוד נא להשאיר הודעה

בקו 'חניכי הישיבות' – ברסלב, בשלוחה: 72

עיר	נושא השיעור	מגיד השיעור	יום ושעה	לפרטים
בני ברק	ליקוטי מוהר"ן בעיון לפי הסדר	הרב אליהו עטיה שליט"א	יום שלישי ב-7:30	בית הכנסת ברסלב רח' מימון
בני ברק	התחזקות	הרב שרגא זילברמן שליט"א	יום שלישי ב-8:30 בערב	בית הכנסת ברסלב רח' מימון
בני ברק	'תמימי דרך' הליכה עם תורה	לומדים בחבורה חניכי הישיבות – ברסלב ב"ב	פעם בשבוע	0548487317
בני ברק	ליקוטי הלכות	לומדים בחבורה	מוצאי שבת בבית פרטי בשעה: 10:00	0548496139
בני ברק	שיעור התחזקות	נושא בפרשה	בכל ליל שבת מברכים	0548496139
בני ברק	התחזקות	רבנים שונים	יום שני בערב לחבורים	0548517128
בית שמש	לימוד לקוטי מוהר"ן	לומדים בחבורה	יום שישי בשעה: 11:00 בבוקר	0548528387

מדוע יש חשש שילמדו ישראל ולא יבינו, ולמה ירד ליהושע מן כנגד כל ישראל?

– למדנו שלא היה עמדם, ושם היה יורד לו מן כנגד כל ישראל, ע"כ. וקשה מאוד, לשם מה ירד ליהושע מן כנגד כל ישראל, דמה יעשה יהושע עם כל המן הזה, ובפרט שלא היה יכול לקחת לעצמו יותר מעומר לגולגולת, וכמו שכתוב (שם טז, יז-יח) "וַיִּקְטְוּ הַפְּרָכָה וְהַמְּעִיט, וַיִּמְדוּ בְעֶמְרָה וְלֹא הָעֵדִיף הַפְּרָכָה וְהַמְּעִיט לֹא הִקְסִיר". (וראה בשער אפרים מה שכתב ליישב).

ובאמת מכה קושיא זו כתב המשך חכמה ביאור מהודש מאוד (לעיל בפרשת בשלה, שם טז, י), וז"ל: פירוש, דמן ירד בזכות משה (ע' תענית טז), וכשמת משה בז' אדר הסתפקו מן שבכליהם ארבעים יום – עד ששה עשר בניסן וכדאיתא בקידושין (דף לה), וזה היה בזכות יהושע. ומאין זכה יהושע לזה, בשביל אותן ארבעים יום שהמתין למשה בהר. ולכך קאמר דירד לו מן כנגד כל ישראל – הוא דרך מליצה על מה שהתפרנסו כל ישראל בשבילו אותן ארבעים יום, עכ"ל. אמנם אין זה כפשוטו של הגמ' הנ"ל, כי משמע שירד לו מן באותה שעה שהיכה למשה, ולא ארבעים שנה אחר כך.

אכן כפי הנ"ל יש ליישב, דכדי שיוכל משה רבינו ללמד את ישראל תורה, ושיבינו אותה, היה צריך משה למשוך פרנסה לישראל בשפע רב 'כשולחן ערוך' וכדלעיל. והנה משה בעצמו כשהיה בשמים – לא היה צריך פרנסה, כדכתיב (שמות לד, כח) "וַיְהִי שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה", וכיון שהוא לא היה צריך פרנסה לעצמו כלל, לא היה יכול למשוך פרנסה לעם ישראל. ולכן באותם הארבעים יום היתה צריכה הפרנסה לעבור דרך יהושע תלמיד משה. וזהו שאמרו בגמ' ביומא, "זה יהושע שירד לו מן כנגד כל ישראל, והכוונה כנ"ל, שבזכות יהושע ירד מן לכל ישראל, ומה התפרנסו כל ישראל, כשעלה משה להר סיני ולא יכלו להתפרנס בזכותו.

והמעם שזכה לזה דוקא יהושע, אף שהיה שם את אהרן שהיה שני למשה וגדול מיהושע, נראה לבאר על פי מה שכתב בשער אפרים הנ"ל, וז"ל: כיון שהמתין יהושע כל ארבעים יום ולא הלך ללמוד אצל שאר המיוחדים שבישראל – כגון אהרן וחור והזקנים, יען כי היה מקושר מאוד למשה רבינו ולא לזולתו, ואף בעת שהיה משה בהר לא רצה להפריד מחשבתו מאת רבו וכו', עכ"ל.

נמצא, שהזכות הגדולה הזו שזכה יהושע כבר בחיי משה לפרנס את כל ישראל, כי ירד המן בזכותו לכל ישראל בזמן שהיה משה רבינו בהר, הוא משום שהיה ליהושע ביטול גמור לצדיק האמת – משה רבינו, והעדיף להכות ולהיות מקושר אליו, אף שבאותה שעה הצדיק לא נמצא, ויודע יהושע שלא ירד משה מההר משך כל הארבעים יום, והיה יכול ללמוד לפני אהרן וחור והזקנים, בכל אופן העדיף יהושע שלא לנתק את ההתקשרות שלו לצדיק משה אפי' לרגע, ובשכר זה זכה למעלה הגדולה הזו, שכל ישראל התפרנסו מן בזכותו בזמן שעלה משה אל ההר.

"וְאֵלֶּה הַמְּשֻׁפָּטִים אֲשֶׁר תָּשִׂים לְפָנֶיךָ" (שמות כא, א), ופירש"י וז"ל: "אֲשֶׁר תָּשִׂים לְפָנֶיךָ", אמר לו הקב"ה למשה לא תעלה על דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפניהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך נאמר "אֲשֶׁר תָּשִׂים לְפָנֶיךָ", כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם, עכ"ל. ובמכילתא (מסכתא דנזיקין ריש פרשה א'), דרשו יותר וז"ל: אין לי אלא (שתלמד) פעם אחת, מנין שְׁנָה וּשְׁלֹשׁ וּרְבַע עד שילמדו, תלמוד לומר (דברים לא, יט) "וְלִמְדָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". יכול למדין ולא שונין, תלמוד לומר (שם) "שִׁמְיָה בְּפִיחָם". יכול שונין ולא יודעין, תלמוד לומר "וְאֵלֶּה הַמְּשֻׁפָּטִים" וגו', עורכם לפניכם כשולחן ערוך, ע"כ. ובלקוטי מוהר"ן (קמא, תורה ז) הביא את היוצא למעשה ממכילתא זו, וז"ל: וְאֵינָהּ בְּמִכְלֵתָא, יָכוֹל יְהִי הַתְּלִמִּיד לְמִדִּין וְאֵינָם מְבִינִים, תְּלִמּוּד לֹמֵר "אֲשֶׁר תָּשִׂים לְפָנֶיךָ" עָרְכָם לְפָנֶיךָ פְּשִׁלְחָן עָרוּךְ, עכ"ל. ומבואר במכילתא, שלא רק כדברי רש"י שהכוונה ללמד את ההלכה בטעמה ופירושה, אלא שהיתה הוה אמינא שילמדם אפילו אם לא ידעו מה למדו, ולכן צריך את דרשת הפסוק "אֲשֶׁר תָּשִׂים לְפָנֶיךָ" – עורכם לפניכם כשולחן ערוך.

ולכאורה תמוה מאוד, איזה הוה אמינא יש, שילמד משה רבינו את ישראל אף אם לא יבינו מה שהוא מלמד אותם. וביאר בשער אפרים (לר' אפרים מפשעדיבו), שהכוונה בלשון זו, לאפוקי שלא יהיה לעם ישראל חס ושלום חסרון פרנסה ומחמת זה לא יוכלו להבין. וייסד את דבריו על מה שמבואר בלקוטי מוהר"ן (קמא, תורה ס' בתחילתה), וז"ל: דַּע שֵׁשׁ שְׁבִילֵי הַתּוֹרָה, שֵׁשׁ בָּהֶם הַתְּבוּנָנוּת גְּדוֹל מְאֹד, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְבֹא לְהַתְּבוּנָנוּת הַזֹּאת, כִּי אִם עַל יְדֵי עֲשִׂירוֹת. כְּמוֹ שֶׁבְּפִשְׁטֵי אוֹרִיתָא 'אִם אֵין קָמָה אֵין תּוֹרָה' (אבות ג, יז), וְצָרִיף שְׂיִהְיֶה לוֹ עַל כָּל פְּנִים פְּרָנְסָה. כְּמוֹ כֵן לְהַתְּבוּנָנוּת הַזֹּאת, שֶׁהוּא גְּדוֹל מְאֹד, צָרִיף שְׂיִהְיֶה לוֹ עֲשִׂירוֹת גְּדוֹל מְאֹד. שְׂיִהְיֶה לוֹ הוֹן רַב, וְלֹא תִּקְסַר כָּל בָּהּ. כִּי צָרִיף כָּל הוֹן דְּעָלְמָא, לְהַתְּבוּנָנוּת הַזֹּאת, עכ"ל. וא"כ הוה אמינא שיכול שיהיו התלמידים לומדים ואינם מבינים מחמת חסרון פרנסה כראוי חס ושלום, לזה קאמר "אֲשֶׁר תָּשִׂים לְפָנֶיךָ" – עורכם לפניכם כשולחן ערוך, שהחכם והצדיק המלמד תורה, צריך לראות להשפיע לעם ובפרט לתלמידים פרנסה בהרחבה על כל פנים, עכ"ד. ובזה יש להבין מדוע אמרה המכילתא בלשון 'שולחן ערוך', כי 'שולחן' הוא רמז לתורה ופרנסה בשפע, וכלשון הגמ' (ברכות דף ה'): 'זאי משום מזוני, לא כל אדם זוכה לשתי שלחנות', ע"כ. נמצא ששולחן מרמז לשפע, וכמו שאמרו בגמ' בבא בתרא (דף כה): 'הרוצה להעשיר ידרים, וסימנך שולחן בדרום'.

ועל פי זה יש לבאר מאמר תמוה בגמ' ביומא (סוף דף עה:– עו.), דאיתא התם: על הפסוק (תהלים עה, כה) "לָחֶם אֲבִירִים אָכַל אִישׁ" – זה יהושע שירד לו מן כנגד כל ישראל. ופירש"י וז"ל: זה יהושע, שעלה עם משה עד תחומי ההר, שנאמר (בפרשתנו שמות כד, יג) "וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיְהוֹשֻׁעַ מְשָׁרְתָיו וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל הַר הָאֱלֹהִים", והמתין לו יהושע שם כל ארבעים יום, שנאמר (שם לב, יז) "וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת קוֹל הָעָם בְּרַעֲדָה"